

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 16.5.2006
KOM(2006) 223 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

KONVERGENSBERETNING 2006 OM LITAUEN

(udarbejdet i overensstemmelse med traktatens artikel 122, stk. 2, på anmodning af Litauen)

{SEK(2006) 614}

1. FORMÅLET MED BERETNINGEN

I overensstemmelse med traktatens artikel 122, stk. 2, skal Kommissionen og ECB mindst en gang hvert andet år, eller på anmodning fra en medlemsstat med dispensation, aflægge beretning til Rådet om medlemsstaternes opfyldelse af deres forpligtelser med hensyn til virkeliggørelsen af Den Økonomiske og Monetære Union.

Denne beretning er udarbejdet efter anmodning fra Litauen, fremsat den 16. marts 2006. En mere detaljeret vurdering af udviklingen i konvergens i Litauen kan ses i et teknisk bilag til denne beretning [SEK(2006) 614].

Indholdet i beretningerne, som udarbejdes af Kommissionen og ECB, er underlagt traktatens artikel 121, stk. 1. I denne artikel kræves det, at beretningerne skal omfatte en undersøgelse af, hvorvidt den nationale lovgivning, herunder den nationale centralbanks statut, er forenelig med traktatens artikel 108 og 109 og med statuten for ESCB og ECB. I beretningerne skal det ligeledes undersøges, om der er opnået en høj grad af vedvarende konvergens i de pågældende medlemsstater under henvisning til opfyldelsen af konvergenskriterierne (prisstabilitet, den offentlige budgetstilling, valutakursstabilitet, den langfristede rente), og beretningerne skal omhandle flere andre faktorer, som er nævnt i sidste afsnit i artikel 121, stk. 1. De fire konvergenskriterier er præciseret nærmere i en protokol, der er knyttet som bilag til traktaten (protokol nr. 21 om konvergenskriterierne).

2. LOVGIVNINGENS FORENELIGHED

I sin konvergensberetning fra 2004 [KOM(2004) 690] konkluderede Kommissionen, at for så vidt angår centralbankens integration i ESCB ved indførelsen af euroen var lovgivningen i Litauen, især loven om Litauens centralbank og Litauens forfatning, samt valutaloven og loven om litas' troværdighed ikke helt forenelig med EF-traktatens artikel 109 og ESCB/ECB-statuten. Desuden blev det anbefalet, at visse resterende mangler blev korrigeret, navnlig med hensyn til centralbankens målsætninger.

Disse mangler med hensyn til foreneligheden er genstand for tre love, der blev vedtaget af Seimas den 25. april 2006, og som træder i kraft den dag, hvor Rådet for Den Europæiske Union ophæver Republikken Litauens dispensation, jf. proceduren i traktatens artikel 122, stk. 2. Den første lov omhandler ændringer i loven om Litauens centralbank. Den anden lov ophæver valutaloven og loven om litas' troværdighed, som også indeholdt flere mangler med hensyn til foreneligheden. Den tredje lov indfører ændringer i artikel 125 i Republikken Litauens forfatning.

Hvad angår loven om Litauens centralbank, er de uforeneligheder, der er fremført i konvergensberetningen fra 2004, blevet fjernet. Ændringerne styrker den "personlige" uafhængighed og tager hensyn til kravene i EF-traktaten, navnlig for så vidt angår ECB's, ESCB's og Rådets respektive roller og beføjelser inden for den monetære politik, gennemførelse af transaktioner i udenlandsk valuta og formulering af en valutapolitik, besiddelse og forvaltning af valutaeserver samt udstedelse af pengesedler og mønter. Der tages fuldt hensyn til, at Litauens centralbanks deltagelse

i internationale monetære organisationer kræver ECB's forudgående godkendelse, mens Parlamentets mulighed for at afvikle Litauens centralbank er blevet fjernet. Der er desuden indsat en henvisning til ESCB's sekundære målsætning, som går forud for den litauiske centralbanks supplerende målsætning om at støtte den økonomiske politik, der gennemføres af de nationale myndigheder.

Lovgivningen i Litauen, særlig loven om Litauens nationalbank og Litauens forfatning, er forenelig med kravene i EF-traktaten og ESCB/ECB-statutten.

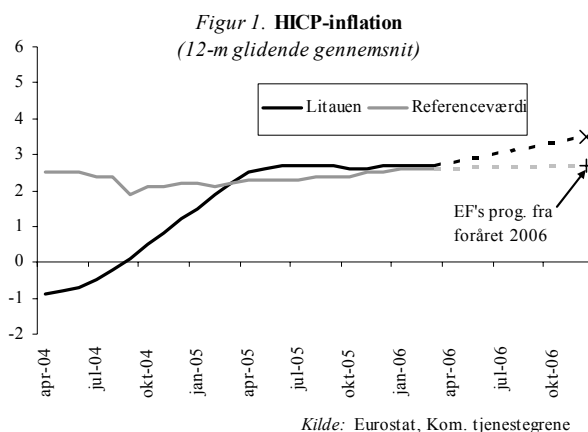
3. PRISSTABILITET

Udviklingen i referenceværdien

I konvergensberetningen fra 2004 blev Litauen anset for at have opfyldt kriteriet vedrørende prisstabilitet. Den gennemsnitlige inflationsrate i Litauen i 12-månedersperioden frem til august 2004 var -0,2 %, hvilket er under referenceværdien på 2,4 %.

Den gennemsnitlige 12-måneders inflation, der er anvendt ved vurderingen af konvergens, faldt i løbet af 2002 og var negativ i 2003 og det meste af 2004. Fra midten af 2004 og fremefter begyndte den at stige gradvist og har siden april 2005 ligget over referenceværdien. I marts 2006 var referenceværdien 2,6 %, beregnet som de gennemsnitlige 12-måneders inflationsrater i de tre

lande, der har klaret sig bedst (Sverige, Finland og Polen), plus 1,5 procentpoint. Den tilsvarende inflationsrate i Litauen var 2,7 %, hvilket er lige over referenceværdien.

Tilgrundliggende faktorer og holdbarhed

Efter uafhængigheden oplevede Litauen en trecifret inflation i de første overgangsår. Med indførelsen af litas i 1993 blev inflationen dæmpet og valutakursen stabiliseret. Inflationen faldt til etcifrede niveauer i 1997 og faldt yderligere i årene lige efter. På det tidspunkt var de overgangsrelaterede hurtige stigninger i de administrerede priser taget af, og i de følgende år bidrog en hurtig vækst i produktiviteten og en støt opskrivning af den nominelle effektive valutakurs som reaktion på den stigende tendens i de respektive ankervalutaer (først og fremmest US-dollar, derefter euroen) også til at reducere inflationen.

Fra april 1999 til juli 2004 oplevede Litauen en længere periode på over 5 år, hvor de harmoniserede inflationsrater lå under 2 %. Fra juni 2002 til april 2004 faldt forbrugerpriserne endog fra år til år, hjulpet frem af ændringen i litas' tilknytning til euroen i begyndelsen af 2002, som forlængede perioden med effektiv nominel opskrivning af litas. Derefter var inflationsraterne igen positive, og HICP-inflationsraterne fra år til år steg til omkring 3 % i anden halvdel af 2004. De positive

inflationsraters tilbagevenden afspejlede en kombination af faktorer, herunder en stigning i lønomkostningerne; store stigninger i priserne på uforarbejdede levnedsmidler, som delvis hang sammen med prisarbitrage, efterhånden som tiltrædelsen af EU gav mulighed for konvergens i priserne på levnedsmidler; stigninger i indirekte skatter og i administrerede priser; virkningen af højere energipriser. Mens en væsentlig del af stigningen i HICP-inflationen fra sommeren 2005 og fremefter skyldtes eksterne faktorer, såsom stigninger i energipriser, bevægede inflationen eksklusive administrerede priser og energipriser sig også opad, fra ca. 1 % i sommeren 2005 til 2,7 % i første kvartal af 2006, navnlig for levnedsmidler, transport og visse servicekomponenter, såsom restauranter og hoteller.

Importpriserne på naturgas steg markant pr. 1. januar 2006, med ca. 40 %, efter at en flerårig aftale med en større russisk gaseksportør var udløbet. Dette medførte prisstigninger på gas, der anvendes til madlavning og direkte opvarmning, hvilket øgede inflationen med ca. 0,1 procentpoint i januar 2006. Imidlertid vil de største virkninger af de højere importpriser på gas sandsynligvis indtræde med forsinkelse som følge af justeringen af de regulerede priser på fjernvarme.

Inflationen i resten af 2006 forventes at stige gradvis, hvilket afspejler det opadgående pres fra højere arbejdsomkostninger (væksten i enhedsarbejdsomkostninger steg i 2005 til 3,8 %) og importpriser, især på energiprodukter, som delvis vil blive afspejlet i forbrugerpriserne, dog med forsinkelse. Den gennemsnitlige inflation i 2006 forventes at stige til 3,5 % fra 2,7 % i 2005.

På længere sigt udgør den stigende indenlandske efterspørgsel og stigningerne i visse punktafgifter risikofaktorer for inflationen. Skal det lykkes at opnå og fastholde et lavt inflationsniveau på mellemlang sigt, vil det være nødvendigt at holde lønvæksten på linje med udviklingen i produktiviteten.

Den gennemsnitlige 12-måneders inflation i Litauen har siden april 2005 været over referenceværdien og vil sandsynligvis stadig ligge over den i de kommende måneder. Litauen opfylder ikke kriteriet vedrørende prisstabilitet.

4. DEN OFFENTLIGE BUDGETSTILLING

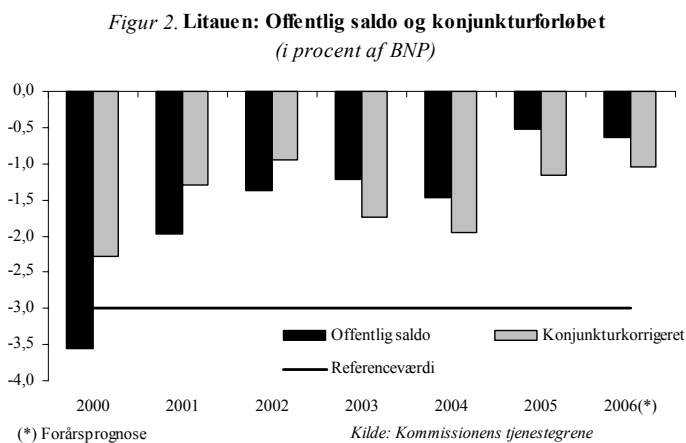
I konvergensberetningen fra 2004 anførte Kommissionen, at Litauen ikke var omfattet af en rådsbeslutning om et uforholdsmæssigt stort underskud, og at landet opfyldte kriteriet vedrørende den offentlige budgetstilling.

Det offentlige budgetunderskud faldt fra 3,6 % af BNP i 2000 til 1,2 % af BNP i 2003. I 2004 steg underskuddet en smule til 1,5 % af BNP, hvilket også skyldtes indførelsen af en finansieret pensionsordning. Underskuddet faldt til 0,5 % af BNP i 2005. Til forskel fra de tidligere år var budgettilpasningen i 2005 indtægtsstyret. En stærk vækst i indtægterne afspejlede den stigende økonomiske aktivitet og forbedringer i skatteopkrævningen og –håndhævelsen. Udgiftsmålene blev stort set opfyldt, idet yderligere udgifter gennem tillægsbudgetter i anden halvdel af året, hvilket havde været tilfældet tidligere, blev undgået. Konjunkturerne har støttet den finanspolitiske konsolidering siden 2003, men strukturerne skulle forværres i 2003 og 2004 på baggrund af en betydelig forværring af det primære underskud. I 2005

forbedredes det primære underskud i lighed med strukturunderskuddet. Litauen fortsætter således med at notere budgetunderskud, som ligger under tærsklen på 3 % af BNP. Underskuddet forventes fortsat at være stort set stabilt i 2006, om end der er en vis usikkerhed omkring absorberingen af EU-midler og virkningen af skattereformen, som medfører en sænkning af indkomstskatten, samtidig med at virksomhedsskatten hæves.

Den offentlige gældskvotefaldt støt fra 23,6 % i slutningen af 2000 til under 19 % i 2005. Den vigtigste faktor, der bidrog til dette fald, var virkningen af det offentlige finansielle transaktioner, som hovedsagelig afspejler privatiseringsindtægter og positive vurderingsvirkninger for

udlandsgælden i relation til den nominelle opskrivning af litas. Gældskvoten er forblevet et godt stykke under tærsklen på 60 % af BNP og forventes også at forblive stabil på mellemlang sigt.

Ifølge konvergensprogrammet fra december 2005 forventedes det samlede offentlige underskud at falde gradvist fra 1,5 % af BNP i 2005 (det faktiske underskud i 2005 var mindre og lå på 0,5 % af BNP) til 1 % af BNP i 2008 på baggrund af en solid vækst i BNP. Den forventede konsolidering er udgiftsstyret, hovedsagelig som følge af nedskæringer i det kollektive forbrug og sociale overførsler i procent af BNP, mens der planlægges en betydelig stigning i de offentlige investeringer. I opdateringen af konvergensprogrammet forventes Litauens gældskvotefortsat at ligge på 19-20 % af BNP i resten af programperioden.

Rådet undersøgte det opdaterede konvergensprogram den 14. marts 2006. Det anså programmets budgetstrategi for sandsynlig og anså risiciene for budgetfremskrivningerne i programmet for at være stort set afbalancerede. Eftersom de mellemfristede mål for et konjunktorkorrigeret underskud på eller under 1 % af BNP imidlertid ikke så ud til at kunne nås under programperioden, opfordrede Rådet Litauen til at styrke bestræbelserne på en strukturel budgettilpasning. Hvad angår holdbarheden af de offentlige finanser, ser Litauen ud til at stå over for en lav risiko i betragtning af de forventede budgetudgifter i forbindelse med befolkningens aldring.

Litauen er ikke omfattet af en rådsbeslutning om et uforholdsmæssigt stort underskud og opfylder kriteriet vedrørende den offentlige budgetstilling.

5. VALUTAKURSSTABILITET

I konvergensberetningen fra 2004 blev det vurderet, at Litauen ikke opfyldte valutakurskriteriet. På tidspunktet for undersøgelsen havde landet deltaget i ERM II i to måneder.

Den toårige periode, der er relevant for vurderingen af valutakursstabiliteten, strækker sig fra maj 2004 til april 2006. Litauen indtrådte i ERM II den 28. juni 2004, idet landet fastholdt sit langvarige currency board-arrangement som en ensidig forpligtelse inden for mekanismen, og har indtil nu tilbragt 22 måneder i ERM II. Vekselkursen mellem litas og euro i de to måneder forud for landets indtræden i ERM II var stabil med kun mindre afvigelser fra centralkursen. Der har ikke været nogen afvigelse fra den centrale kurs, siden litas indledte deltagelsen i ERM II.

Offentligheden og markedet har fortsat stor tillid til deltagelsen i ERM II og currency board-arrangementet, og udviklingen i de yderligere indikatorer tyder ikke på noget større valutakurspres på litas. Forholdet mellem de officielle reserver og pengegrundlaget har oversteget 100 % og nåede 127,5 % i 2005. Diskretionære faciliteter er ikke i større omfang anvendt aktivt til at påvirke likviditeten.

Den korte rente ligger nu meget tæt på niveauet i euro-området, hvilket tyder på, at de finansielle markeder ikke regner med en mærkbar valutarisiko. Spændet mellem den 3-måneders VILIBOR og EURIBOR er faldet markant, fra ca. 65 basispoint i gennemsnit i april 2004 til omkring 3 basispoint i gennemsnit i perioden januar-marts 2006.

Litas har ligget på ERM II's centralkurs i den periode på to år, der er omfattet af denne vurdering. Der har ikke været nogen devaluering af litas' centrale paritet inden for ERM II på initiativ af Litauen. På tidspunktet for en eventuel rådsbeslutning i juli 2006, vil litas have deltaget i ERM II i over 24 måneder. Litauen opfylder valutakurskriteriet.

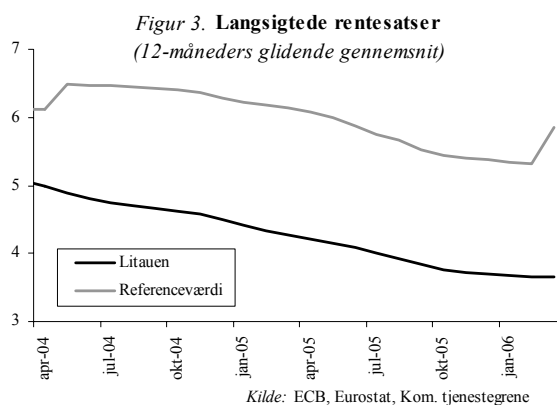
6. DE LANGFRISTEDE RENTESATSER

I konvergensberetningen for 2004 opfyldte Litauen kriteriet vedrørende konvergens i rentesatserne. Den gennemsnitlige langfristede rentesats i Litauen i året frem til august 2004 var 4,7 %, hvilket er under referenceværdien på 6,4 %.

Spændet over for de gennemsnitlige langfristede rentesatser i euro-området var faldet markant under optakten til landets indtræden i ERM II i juni 2004. Derefter er spændene faldet yderligere fra ca. 55 basispoint omkring tidspunktet for indtrædelsen i ERM II til ca. 25 basispoint i marts 2006, hvilket blandt meget andet er et tegn på troværdigheden af Litauens makroøkonomiske politikker.

Eftersom de langfristede rentesatser i Litauen afspejler de primære markedssatser, afspejlede de kortsigtede udsving i spændet hovedsagelig volatiliteten i de langsigtede rentesatser i euro-området.

Det tolv måneders glidende gennemsnit for den lange rente, som er relevant for vurderingen af traktatens kriterium, er fortsat med at falde i hele vurderingsperioden.

I marts 2006, det seneste tidspunkt, for hvilket der foreligger data, lå referenceværdien, som findes ved gennemsnittet af de langfristede rentesatser i Sverige, Finland og Polen plus 2 procentpoint, på 5,9 procent. Det tolv måneders glidende gennemsnit for afkastet på den tiårige litauiske benchmark-obligation lå på 3,7 %, under referenceværdien. Litauen opfylder kriteriet vedrørende konvergens i de langfristede rentesatser.

7. YDERLIGERE FAKTORER

Litauen har gjort gode fremskridt med hensyn til integreringen af finans- og produktmarkeder på flere områder. Litauens finansielle system er i stort omfang integreret i EU's bredere finansielle system. De vigtigste kanaler for integration har været en høj grad af udenlandsk tilstedeværelse blandt de finansielle mellemmand sammen med stor låntagning i fremmed valuta. Størrelsen af det finansielle system er fortsat forholdsvis lille i forhold til BNP, men den finansielle udbygning skrider hurtigt frem i overensstemmelse med den økonomiske udvikling. En høj koncentration og udenlandsk ejerskab sætter fokus på betydningen af et grænseoverskridende samarbejde med henblik på at sikre en tilstrækkelig tilsynsstruktur og garantere finansiell stabilitet.

Ligesom i andre nye EU-medlemsstater har Litauen oplevet store ændringer i strukturen i landets økonomi i de sidste 15 år. Data vedrørende handel og udenlandske direkte investeringer viser, at Litauen er blevet stadig mere integreret i EU's økonomi. Tilstedeværelsen af udenlandske virksomheder har bidraget til at fremme teknologioverførsel, øge de organisatoriske og ledelsesmæssige færdigheder og fremme konkurrencen. Der er stadig store forskelle i den sektormæssige sammensætning af produktion og eksport i forhold til euro-området, mens forbrugerpriseniveauet i Litauen stadig ligger langt under EU gennemsnittet (54,6 % i 2004). Der er gjort store fremskridt med hensyn til vedtagelsen og anvendelsen af EU's regler om det indre marked, og erhvervsmiljøet er blevet bedre.

Litauen har i mange år haft forholdsvis store underskud på de løbende poster, hvilket afspejler store underskud i varehandelen, som delvis opvejes af en positiv balance for tjenester og løbende overførsler. Underskuddet på de løbende poster i Litauen steg fra 4,7 % af BNP i 2003 til 7,7 % af BNP i 2004, hovedsagelig som følge af stor indenlandsk efterspørgsel. Denne tendens blev standset i 2005, idet underskuddet på de løbende poster faldt en smule til 7,0 % af BNP. Det mindre fald i underskuddet på de løbende poster skyldtes forbedringer i tjeneste- og overførselsbalancerne (hvor stigningen i sidstnævnte i de sidste to år hovedsagelig skyldtes tilstrømninger af EU-midler), mens underskuddet i varehandelen voksede og nåede 11,2 % af BNP, idet importen fik et stærkt skub opad på grund af den hurtige vækst i det reale BNP. Balancen i de løbende indtægter var negativ med 2,4 % af BNP, samme tal som i de foregående to år, hovedsagelig som følge af en større hjemsendelse af udenlandske virksomheders overskud (hvilket understreger den store rentabilitet af tidligere udenlandske direkte investeringer).

Mønstret med høje vækstrater i det reale BNP sammen med forholdsvis høje underskud på de løbende poster er i overensstemmelse med økonomiens bestræbelser for hurtigt at indhente andre lande, hvorved de udenlandske opsparinger mobiliseres via ekstern finansiering til at finansiere investeringer. Indtil nu har finansieringen af

underskuddet på de løbende poster været uproblematisk, men stillingen over for udlandet afspejler, at der er store finansieringsbehov på mellemlang sigt. En af de centrale udfordringer for Litauen vil bestå i at sikre, at der ikke sker nogen væsentlig udvidelse af underskuddet over for udlandet, og at vækstraterne kan fastholdes fremover uden at have en negativ indvirkning på konkurrenceevnen. På længere sigt forventes der at komme et betydeligt bidrag til de indenlandske investeringer fra EU-midler, hvilket vil støtte den eksterne finansiering uden at øge gældsættelsen over for udlandet.

* * *

Litauen har gjort store fremskridt med hensyn til at opnå en høj grad af vedvarende konvergens ved at opfylde kriterierne vedrørende offentlige finanser, valutakursstabilitet og langfristede rentesatser. Litauen opfylder endnu ikke kriteriet vedrørende prisstabilitet.

I lyset af denne vurdering konkluderer Kommissionen, at der ikke bør ændres ved Litauens status som medlemsstat med dispensation.